

פרשות תזריע-מצורע – הצרעת, הקורונה והבדידות

בפרשת השבוע אנו עוסקים בנגעי העור, נגעי הבגדים ונגעי הבתים.

הנגעים הם קריאת כיוון ששולח לנו הקב"ה כדי לכוון את מעשינו, דיברנו ומחשבותינו. לכן פתיחת הדיבור בנוגע לצרעת הבית היא חגיגית: "כי תבואו אל ארץ כנען אשר אני נתן לכם לאחזה ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם" - כי רק בארץ אשר עיני ה' אלוקיך, רק בארץ ישראל שהדר בה דומה כמי שיש לו אלוה, זוכים להופעה אלוקית שמדברת עימנו.

אין מקרה בעולם, וגם מה שנראה אקראי למעשה מתוכנן על ידי הקב"ה. לכן חובה גדולה עלינו להתבונן בענווה על המציאות, ולהתפלל ולקוות שנזכה להבין את האמירה האלוקית אלינו. כך בימים ההיסטוריים בהם אנו נמצאים, וכך גם בפרשת השבוע שלנו.

המצורע - דובר הלשון הרע - מקבל צרעת, ומוצא מחוץ למחנה בסוג של הסגר וריחוק חברתי: "והצרוע אשר בו הנגע, בגדיו יהיו פרומים וראשו יהיה פרוע, ועל שפם יעטה, וטמא טמא יקרא. כל ימי אשר הנגע בו יטמא, טמא הוא. בדד ישב, מחוץ למחנה מושבו"

העונשים בתורה לא באים להכאיב אלא לרפאות, לבנות ולתקן. מה התהליך הנפשי שעובר על המצורע בהיותו יושב בדד? מה רצתה התורה שיבנה בו בימים הבדידות האלה?

המצורע בהיותו בתוך המחנה, בתוך החברה, ראה את הרע ואת השלילה, הוא ניצל את קשריו החברתיים, את האמון שנתנו בו חבריו וידידיו, כדי להכפיש ולפגוע, כדי לצער ולהעליב. מה הוביל אותו לנהוג כך? – אולי הקנאה קיננה בליבו וגרמה לו להקטין את הסובבים אותו, כדי לא להרגיש את קטנותו? אולי תחרות גלויה או סמויה על ה'מקום הראשון' היא הובילה אותו לנסות להעמיד את עצמו במקום גבוה על ידי הורדת האחרים? אולי ההתכבדות בקלון חברו הייתה דרכו למצוא את מקומו בחברה?

המקום הנפשי של האדם שדרך גדילתו היא על ידי הקטנת אחרים, היא דרך של אדם שלא רואה את הדרך הנכונה והטובה למצוא את מקומו. הדרך הנכונה היא על ידי הבאת ברכה וטובה לעולם, על ידי עשיית טוב וחסד, על ידי הגדלת והעצמת כל מי שסביבו; שככל שהאדם מגדיל את אלו שסביבו, מעניק להם ועושה טוב, כך הוא זוכה למקום יותר גדול וחושב בעולם.

הלשון הרע איננו מתחיל בדיבור על אחרים, אלא בלשון הרע פנימי וארסי בתוך ליבו של האדם - לשון הרע על עצמו – שהאדם חושב את עצמו לא יוצלת, חסר יכולת, בעל חסרונות ובעיות רבות, וכשאלו התחושות המקננות בליבו, ממילא הוא מתמלא בקנאה. והקנאה מקטינה עוד יותר את סיכויי לבנות את חייו, שהרי מחשבתו ורגשותיו עסוקים בבחינת הפגמים המצויים אצל אחרים, וזאת במקום להיות ממוקד במה הוא יכול לתקן ולשפר, במה הוא יכול להביא ברכה וטובה ולהועיל.

אדם שמדבר לשון הרע - גם שהוא בתוך המחנה הוא בעצם לבד, אין לו את האחוה הנדרשת כל כך כדי לבנות חברה טובה, אין בו את האהבה, את החסד, את האיפתיות ואת האמפטיה לסביבתו.

מחוץ למחנה המצורע מקבל תמונה אמיתית לחייו שלו עד כה. האיש שתמיד היה בודד כי בחר לקנא ובחר לשנוא, מגלה מהי בדידות. האיש שכשהיה קרוב מדי לאחרים, התחרה בהם וחרש עליהם רעה – יכול כעת מרחוק לרכוש מבט אחר ומדויק יותר. לפתע, הוא ימצא כי החברה חסרה לו, געגועיו לבני אדם יאפשרו לו לראות כי היו בסביבתו אנשים טובים שבמרירותו הוא סירב להכיר בערכם. נכון, הם לא היו מושלמים, אבל כל הון שבעולם היה נותן עתה על מנת לשוב למחיצת האנשים בעלי החסרונות הללו... חווית הבדידות תבעיר בו את התשוקה לקשר, לאמון, לאהבה; הוא יגלה כמה תלישות יש בחיים בהם הוא חי לעצמו, כי "כשאני לעצמי מה אני...". כאב הבדידות יעמיק בו את הצורך לשוב ולהיות אבר מאבריה של האומה. המרחק מן ההמון הסואן וממלחמת המעמדות מאפשר לו להביט אחרת על המתרחש, לנתח דברים בנינוחות, לגלות כמה הבל מצוי במרדף הגאווה והכבוד. אירועים שתפחו לממדים מבהילים בתוך המחנה, ישובו לגודלם האמיתי בעיני המתבונן בהם מן המרחק.

תהליך נוסף שעובר המצורע שנדחה אינו קשור אל סביבתו כי אם אל נפשו פנימה. כאמור, לשון הרע נובע לרוב מקנאה ותחרות, פרי ראיית האדם את עצמו באור שלילי; שכיוון שאינו מוצא את ערכו בהביטו פנימה, הוא פונה להילחם על מקומו בהינף לשון החוצה. בדרך, מחוץ למחנה, הוא נאלץ להתחיל להתבונן על חייו פנימה; לא לקנות את משמעותו ומקומו ממה שחברה חושבת ואומרת, אלא לזהות את המקום האמיתי שלו. מחוץ למחנה הוא מוצא עצמו תלוי תלות מוחלטת בעמלו שלו, שכן איש לא ידאג לו, איש לא ישלים חסרונו, וכורח המציאות יאלצו לעשות, לעמול ולהתאמץ. על מנת לשרוד יהא עליו להאמין בכוחותיו שלו, כוחות שבתוך המחנה סירב להאמין כי הם מצויים בו. מחוץ למחנה הוא יגלה את עצמו מחדש, פנים חדשות שלא הכיר מעולם יצוצו לפתע, פנים של מי שיצליח בעמלו ולא ייאלץ מעתה לסלול את דרכו על ידי מפתלים של אחרים. ולאחר שחוהו על בשרו טעמה של בדידות מתובלת עם געגוע לחבריו והכרה ביכולתו להצליח הוא יכול לשוב למחנה - טהור הוא!

בימים אלו כולנו מסוגרים בביתנו, וזו הזדמנות מופלאה ונדירה לבחון את יחסנו עם החברה, את יחסנו עם העבודה, ולבחון את האיזונים בין חברה, עבודה ומשפחה, לחשוב היטב מה חשוב ומה פחות חשוב, מה חסר לנו ומה דווקא טוב שירד. אנו נדרשים לבנות את השמחה במשפחתנו, את העוצמה הפנימית שלנו, בחגים שעברנו, חג הפסח, חוה"מ ושביעי של פסח, ביום העצמאות הזה - בונים את השמחה ואידאליים העצמאיים שלנו כמשפחה. אנחנו אחראיים ליצור שמחה ואווירה, תוכן ומשמעות בביתנו.

יהי רצון שהאתגר והשליחות שהקב"ה נתן לנו בימים מיוחדים אלו, עוד ישפיע טוב וברכה, לשנים רבות!